In de gevoegde zaken 152, 158, 162, 166, 170, 173, 175, 177 tot 179, 182 en 186/81,

W. FERRARIO, A. BORELLA, U. CUCCHIARA, A. M. FEDERICO, C. GIOVANNINI, M. MANZOTTI, R. MIRA CATO, E. PERUCCIO, V. PRAOLINI, M. PUCCIA, G. STIVALA, F. VIOLIN, allen ambtenaar of tijdelijk functionaris bij het Gemeenschappelijk centrum voor onderzoek te Ispra, Italië, vertegenwoordigd door M. Slusny, advocaat te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij F. Avena, rue de la Libération 29, Strassen,

verzoekers,

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur J. Griesmar als gemachtigde, bijgestaan door D. Jacob, advocaat te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij O. Montalto, lid van haar juridische dienst, Bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verweerster,

ondersteund door

RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur J. Carbery als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij H. J. Pabbruwe, directeur van het Directoraat Juridische zaken van de Europese Investeringsbank, Kirchberg,

betreffende een verzoek om:

— artikel 3, derde alinea, tweede streepje, van bijlage VII bij het Ambtenarenstatuut niet-toepasselijk te verklaren voor zover het recht op de verdubbelde maximumschooltoelage daarin alleen wordt toegekend aan ambtenaren die in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage;

— te verstaan dat de Commissie gehouden is, aan verzoekers de in hun verzoekschriften opgevoerde kosten te vergoeden door verdubbeling van de schooltoelage,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

samengesteld als volgt: P. Pescatore, kamerpresident, O. Due en K. Bahlmann, rechters,

advocaat-generaal: S. Rozès
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de conclusies, middelen en argumenten van partijen kunnen worden samengevat als volgt:

I — Toepasselijke verordeningen

1. De schooltoelageregeling in het Ambtenarenstatuut heeft zich als volgt ontwikkeld:

2. Artikel 3 van bijlage VII bij verordening nr. 31 (EEG), 11 (EGA) van de Raad van 18 december 1961 tot vaststelling van het Statuut van de ambtenaren en de regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (PB 1962, blz. 1385), luidde:

„De ambtenaar geniet, ten behoeve van ieder in de zin van artikel 2, lid 2, te zijnen laste komend kind dat regelmatig volledig dagonderwijs volgt bij een onderwijsinstelling, een schooltoelage ten bedrage van de werkelijk door hem gedragen schoolkosten, tot ten hoogste BFR 900 per maand.

Het recht op de toelage gaat in op de eerste dag van de maand waarin het kind de zesjarige leeftijd bereikt, en eindigt aan het einde van de maand waarin het de 21-jarige leeftijd bereikt."

3. Bij verordening nr. 30/65/EEG, 4/65/Euroatom van de Raad van 16 maart 1965 houdende wijziging van het Statuut van de ambtenaren en van de regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (PB 1965, blz. 701) werd artikel 3 van voornoemde bijlage VII gewijzigd als volgt:

„De ambtenaar geniet, ten behoeve van ieder in de zin van artikel 2, lid 2, te zijnen laste komend kind dat regelmatig volledig dagonderwijs volgt bij een onderwijsinstelling, een schooltoelage ten bedrage van de werkelijk door hem ge-

dragen schoolkosten, tot ten hoogste BFR 1 000 per maand.

Het recht op de toelage gaat in op de eerste dag van de maand waarin het kind voor het eerst een instelling voor lager onderwijs gaat bezoeken, en eindigt aan het einde van de maand waarin het de 25-jarige leeftijd bereikt.

Het in de eerste alinea genoemde maximumbedrag wordt tot BFR 2 000 verhoogd voor de ambtenaar die de ontheemdingstoelage geniet en wiens standplaats ten minste 50 km verwijderd is van een Europese school."

4. Bij verordening (EEG, Euratom, EGKS) nr. 259/68 van de Raad van 29 februari 1968 (PB L 56 van 1968, blz. 1), werd voor de ambtenaren en personeelsleden van de Europese Gemeenschappen één Statuut ingevoerd. Door artikel 52 van verordening (Euratom, EGKS, EEG) van de Raad van 30 juni 1972 (PB L 160 van 1972, blz. 1) werd artikel 3, derde alinea, van bijlage VII vervangen door de volgende bepaling:

„Het in de eerste alinea genoemde maximum wordt op BFR 3 129 gebracht voor de ambtenaar die in aanmerking komt voor de ontheemdingstoelage en wiens standplaats ten minste 50 kilometer is verwijderd

— van een Europese school of

— van een onderwijsinstelling van universitair niveau in zijn land van oorsprong, mits het kind metterdaad een onderwijsinstelling van universitair niveau op ten minste 50 km afstand van de standplaats bezoekt."

5. In 1974 heeft de Commissie bij de Raad een voorstel tot wijziging van de betrokken bepaling ingediend. Volgens artikel 28 van het voorstel van de Commissie van 13 juni 1974 (PB C 88 van 1974, blz. 25) kwam de nieuwe tekst als volgt te luiden:

„Het in de eerste alinea genoemde maximum wordt verdubbeld voor:

— de ambtenaar wiens standplaats ten minste 50 km verwijderd is van een Europese school of een onderwijsinstelling waar onderricht in zijn taal wordt gegeven op voorwaarde dat het kind metterdaad een onderwijsinstelling op ten minste 50 km afstand van de standplaats bezoekt;

— de ambtenaar wiens standplaats ten minste 50 km verwijderd is van een instelling voor tertiair onderwijs van het land waarvan hij de nationaliteit bezit en aan welke instelling onderricht in zijn taal wordt gegeven op voorwaarde dat het kind metterdaad een instelling voor tertiair onderwijs bezoekt op ten minste 50 km afstand van de standplaats."

6. Later werd het Statuut gewijzigd bij verordening nr. 711/75 van de Raad van 18 maart 1975 (PB L 71 van 1975, blz. 1). In artikel 1 van die verordening nam de Raad het voorstel van de Commissie betreffende de tekst achter het eerste streepje aan, doch wijzigde hij de tekst achter het tweede streepje betreffende het tertiair onderwijs als volgt:

„— de ambtenaar wiens standplaats ten minste 50 km verwijderd is van een instelling voor tertiair onderwijs van het land waarvan hij de nationaliteit bezit en aan welke instelling onderricht in zijn taal wordt gegeven, op voorwaarde dat het kind metterdaad een instelling voor tertiair onderwijs bezoekt op ten minste 50 km afstand van de standplaats en dat de ambtenaar in aanmerking komt voor de ontheemdingstoelage; aan deze laatste voorwaarde behoeft niet te worden voldaan indien in het land waarvan de ambtenaar de nationaliteit bezit, een dergelijke instelling niet aanwezig is."

7. Luidens artikel 4, lid 1, van bijlage VII bij het Statuut, wordt de ontheemdingstoelage toegekend aan:

„a) de ambtenaar:

— die niet de nationaliteit bezit van de staat op welks grondgebied zijn standplaats is gelegen, en die deze ook nooit heeft bezeten, en,

— die gedurende een periode van vijf jaar, eindigende zes maanden vóór zijn indiensttreding, niet regelmatig woonachtig is geweest of zijn voornaamste beroepsbezigheden heeft uitgeoefend op het grondgebied in Europa van bedoelde staat. Buiten beschouwing blijven hierbij omstandigheden die voortvloeien uit diensten, verricht voor een andere staat of een internationale organisatie;

b) de ambtenaar die de nationaliteit van de staat op welks grondgebied zijn standplaats is gelegen, bezit of heeft bezeten, maar die gedurende een periode van tien jaar, eindigende op het ogenblik van zijn indiensttreding, regelmatig woonachtig is geweest buiten het grondgebied in Europa van die staat, en wel om een andere reden dan het uitoefenen van een functie in dienst van een staat of van een internationale organisatie."

II — De feiten en het procesverloop

1. Verzoekers, W. Ferrario en anderen, zijn allen ambtenaar of tijdelijk functionaris bij het Gemeenschappelijk centrum voor onderzoek te Ispra, Italië. Zij genieten geen ontheemdingstoelage. Hun kinderen bezoeken een instelling voor tertiair onderwijs in Italië, op meer dan 50 km afstand van hun standplaats.

2. Eind 1980 dienden verzoekers een aanvraag in tot verkrijging van een dubbele schooltoelage overeenkomstig artikel 3, derde alinea, tweede streepje, van bijlage VII bij het Statuut. Het tot aanstelling bevoegde gezag wees die verzoeken af en herinnerde verzoekers eraan dat de schooltoelage volgens de betrokken bepaling van het Statuut slechts kan worden verdubbeld wanneer de ambtenaar in aanmerking komt voor de ontheemdingstoelage.

3. Na dit afwijzend besluit hebben verzoekers een klacht ingediend, die evenwel onbeantwoord bleef. Op 15 juni 1981 hebben zij dan het onderhavige beroep ingesteld.

4. Op 15 juli en 9 december 1981 werden uitdrukkelijk besluiten tot afwijzing van verzoekers' klachten genomen.

5. Bij beschikking van 29 oktober 1981 heeft de Tweede kamer van het Hof besloten de zaken ter gelijktijdige behandeling en berechting te voegen. Bij een tweede beschikking van dezelfde datum werd de Raad toegestaan, als interveniënt aan de zijde van verweerster op te treden. Bij beschikking van 25 mei 1982 werd de voeging van bepaalde andere zaken — waarin de Commissie een exceptie van niet-ontvankelijkheid heeft opgeworpen — met de onderhavige zaken, ongedaan gemaakt.

6. Het Hof, Tweede kamer, heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

III — Conclusies van partijen

Verzoekers concluderen dat het den Hove behage:

— artikel 3, derde alinea, tweede streepje, van bijlage VII bij het Ambtenarenstatuut niet-toepasselijk te verklaren voor zover het recht op de verdubbelde maximumschooltoelage daarin alleen wordt toegekend aan ambtenaren die in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage;

— de uitdrukkelijke afwijzing door de wederpartij van de klachten van verzoekers nietig te verklaren;

— te verstaan dat de Commissie gehouden is, aan verzoekers de in hun verzoekschriften opgevoerde kosten te vergoeden door verdubbeling van de schooltoelage;

— de wederpartij te verwijzen in de kosten van het geding.

De Commissie, verweerster, concludeert dat het den Hove behage:

— de beroepen ongegrond te verklaren;

— verzoekers in de kosten te verwijzen.

IV — Middelen en argumenten van partijen

1. *Verzoekers* doen hun beroep steunen op één enkel middel, namelijk dat zij bij de toepassing van artikel 3, derde alinea, tweede streepje, van bijlage VII bij het Statuut, worden gediscrimineerd ten opzichte van de ambtenaren of personeelsleden die in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage.

Het is beslist niet ondénkbaar dat de laatste wijziging van de bestreden bepaling was bedoeld om rekening te houden met de bijzondere situatie dat ambtenaren die in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage, hun kinderen naar hun land van herkomst wensen te sturen om ze aldaar tertiair onderwijs te doen volgen, terwijl dit land niet het land van de standplaats is. In dit geval had de tekst evenwel anders moeten luiden, want enerzijds zijn er ambtenaren en personeelsleden die geen ontheemdingstoelage genieten en die afkomstig zijn uit een ander land dan dat van hun standplaats; anderzijds roept de regeling een nieuwe discriminatie in het leven, doordat zij de ambtenaren belet, een instelling voor tertiair onderwijs van hun voorkeur te kiezen, die eventueel in het buitenland is gevestigd.

De discriminatie waartoe de betrokken bepaling leidt, is strijdig met de algemene rechtsbeginselen en is niet objectief gerechtvaardigd. Discriminatie kan worden gedoogd wanneer zij niet willekeurig is en een doel beoogt dat kan worden geacht in het belang van de dienst te zijn. Dit is in casu evenwel niet het geval: uit het feit dat het maximumbedrag van de schooltoelage voor ander dan tertiair onderwijs los staat van de vraag of de amtenaar in aanmerking komt voor de ontheemdingstoelage, blijkt de erkenning dat de getroffen ambtenaren zich in een gelijke situatie bevinden. Of de ambtenaar in aanmerking komt voor de ontheemdingstoelage of niet, maakt overigens geen verschil voor de financiële gevolgen van een studie, wanneer de onderwijsinstelling ten minste 50 km verwijderd is van zijn standplaats. Er bestaat evenmin grond om aan te nemen dat de kinderen van ambtenaren met een ontheemdingstoelage, tengevolge van hun taal en nationaliteit in een bijzonder moeilijke situatie zouden verkeren. Veelal hebben die kinderen reeds lager en middelbaar onderwijs gevolgd in het land van de standplaats en kennen zij de taal van dat land even goed als hun moedertaal; anderzijds speelt de nationaliteit

geen rol, daar de diploma's gelijkwaardig zijn verklaard, terwijl eenieder, althans in de Gemeenschappen, vrij is zich te vestigen waar hij wil.

Voorts houdt de ingevoerde regeling geen steek daar de ambtenaar of het personeelslid die bijvoorbeeld is tewerkgesteld bij het Gemeenschappelijk centrum voor onderzoek te Ispra, in aanmerking komt voor de ontheemdingstoelage en een van zijn kinderen naar een instelling voor tertiair onderwijs in Italië stuurt, een dubbele schooltoelage ontvangt, terwijl zijn collega die geen ontheemdingstoelage geniet en zijn kind naar dezelfde instelling stuurt, geen verdubbeld bedrag krijgt.

De regeling is tevens ongerijmd omdat zij een weerslag heeft op de bereidheid van de ouders hun kinderen na een overplaatsing van de ambtenaar aan de oorspronkelijke universiteit te laten doorstuderen. Verzoekers wijzen op het conrete geval van een van de ambtenaren te Ispra die eertijds zijn standplaats in België had, aldaar in aanmerking kwam voor een dubbele schooltoelage en zijn dochter aan een Belgische universiteit liet studeren. Toen hij naar Italië werd overplaatst liet hij zijn dochter aan dezelfde universiteit doorstuderen, doch de verdubbeling van de toelage werd hem ontnomen.

Tegen het argument van de Commissie dat slechts een gering aantal ambtenaren onder bedoelde discriminatie te lijden hebben, brengen zij in dat het bestaan van onrecht los staat van het aantal benadeelde personen.

Wanneer de verdubbeling van de schooltoelage afhankelijk wordt gesteld van het recht op een ontheemdingstoelage, wordt volgens verzoekers aan dit criterium een algemene strekking toegekend, terwijl het slechts een uitzondering is die restrictief dient te worden uitgelegd en die derhalve zonder objectieve redenen niet als grondslag kan dienen voor andere voordelen die juist dienen te worden toegekend aan al wie zich in één vergelijkbare situatie bevindt.

In verband met de opmerkingen van de Raad betogen verzoekers tenslotte dat onmogelijk kan worden aangetoond dat de kosten in het buitenland hoger zijn dan in het land van de standplaats. Voorts wijzen zij de opvatting van de Raad als zou de betrokken bepaling een Europese geest ademen, van de hand: het voorschrift ontneemt de ambtenaren die geen ontheemdingstoelage genieten de vrije keuze met betrekking tot de instelling voor tertiair onderwijs voor hun kinderen in om het even welk land.

2. Volgens de *Commissie* beweren verzoekers ten onrechte dat de bestreden regeling aanleiding geeft tot discriminatie.

De Raad heeft de betrokken bepaling vastgesteld in de veronderstelling dat de ambtenaren die in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage afkomstig zijn uit een ander land dan waar zij hun standplaats hebben, en dat hun kinderen doorgaans tertiair onderwijs volgen in het land van herkomst van deze ambtenaren. 97,4 % van de ambtenaren die te Ispra zijn tewerkgesteld en die de ontheemdingstoelage genieten, hebben niet de Italiaanse nationaliteit. Van de in totaal 569 ambtenaren hebben er niet meer dan 31 kinderen (36) die tertiair onderwijs volgen in Italië. Daarentegen genieten 147 kinderen van ambtenaren uit deze categorie tertiair onderwijs buiten Italië, in hun land van herkomst.

De opstellers van het Statuut wilden die ambtenaren de mogelijkheid bieden hun kinderen tertiair onderwijs in hun land van herkomst te laten volgen zonder daarvan financieel nadeel te ondervinden. In principe kan niet worden betwist

dat de studie van een kind in het land van herkomst meer kost dan in het land van de standplaats. Dat de reiskosten in bepaalde marginale gevallen even hoog zijn wanneer het kind studeert in het land van de standplaats, komt in het algemeen doordat de ouders bewust een onderwijsinstelling hebben gekozen die zich op grote afstand van de standplaats bevindt. Zulke marginale gevallen mogen dus niet meetellen.

Voorts verkeert een ambtenaar die om redenen verband houdend met zijn taal en nationaliteit gedwongen is, zijn kinderen buiten het land van zijn standplaats te laten doorstuderen, niet in dezelfde positie als de ambtenaar die, hoewel er in bedoelde staat een onderwijsinstelling is waar in zijn eigen taal onderricht wordt gegeven, vrijelijk verkiest zijn kind in het buitenland te laten studeren; het is dan ook volkomen terecht dat voor die — objectief verschillende — situaties ook verschillende oplossingen gelden. Zoals hiervoor uiteengezet volgen slechts 36 kinderen van niet-Italiaanse ambtenaren die in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage tertiair onderwijs in Italië, terwijl 147 kinderen uit die categorie in het land van herkomst studeren. Van de Italiaanse ambtenaren, die in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage, studeert overigens niet één kind in het buitenland, terwijl slechts 4 kinderen van Italiaanse ambtenaren die niet die toelage genieten, onderwijs volgen in het buitenland. Deze sociologische gegevens tonen aan dat het betoog van verzoekers, als zouden taal en nationaliteit niet relevant zijn, geen steun vindt in de feiten. In tal van vakgebieden (bijvoorbeeld rechten), geeft trouwens alleen het bezit van een in het land van verblijf afgegeven diploma in feite toegang tot de uitoefening van bepaalde functies aldaar.

Verweerster beklemtoont dat slechts een zeer gering aantal ambtenaren in een beweerdelijk discriminatoire situatie verkeren. Vergeleken met het totaal aantal ambtenaren met kinderen die tertiair onderwijs volgen in Italië, zijn er slechts weinig ambtenaren die niet de Italiaanse nationaliteit hebben en voor in Italië studerende kinderen een dubbele schooltoelage ontvangen. Het aantal Italiaanse ambtenaren te Ispra (6) die een dubbele schooltoelage ontvangen voor hun kinderen (9) die in Italië tertiair onderwijs volgen, is daarentegen te verwaarlozen. Verweerster wijst erop dat in de categorie van ambtenaren met een ontheemdingstoelage, die zijn tewerkgesteld te Ispra, slechts vier kinderen van Italiaanse ambtenaren in het buitenland tertiair onderwijs volgen, en geen enkel kind van een niet-Italiaanse ambtenaar. Het door verzoekers genoemde geval van de ambtenaar die vroeger zijn standplaats had in België, is een uitzondering; het betreft namelijk een ambtenaar die van België naar Italië werd overgeplaatst terwijl zijn kind tertiair onderwijs volgde.

Over het verband tussen het verdubbeld maximumbedrag van de schooltoelage en de ontheemdingstoelage merkt verweerster op dat zulk een verband ook bestaat op andere gebieden, bijvoorbeeld bij de inrichtingsvergoeding. Voorts staat inderdaad buiten kijf dat de formulering van artikel 3 van bijlage VII bij het Statuut niet geheel volmaakt is, maar daaruit volgt nog niet perse dat de tekst van die bepaling moet worden geacht aanleiding te geven tot discriminatie, aangezien tevens rekening dient te worden gehouden met het gestelde doel.

Verweerster betoogt tenslotte dat de Raad de betrokken bepaling zal moeten

aanpassen indien het Hof ze niet-toepasselijk verklaart wegens discriminatie. Ter vervanging van de huidige tekst zou de Raad kunnen bepalen dat de ambtenaren en personeelsleden wier kinderen buiten het land van de standplaats onderwijs volgen, aanspraak kunnen maken op het verdubbelde maximumbedrag van de schooltoelage mits de onderwijsinstelling zich op een bepaalde afstand van de woonplaats van de ouders bevindt. Het belang dat verzoekers kunnen doen gelden heeft in casu dus een abstract karakter, zodat zij niet kunnen worden ontvangen in hun verzoek aan het Hof de betrokken bepaling van het Statuut niettoepasselijk te verklaren.

3. De *Raad,* interveniënt, ondersteunt de conclusies van de Commissie. Volgens hem is de gewraakte voorwaarde opgenomen na een onderzoek van de situatie van de overgrote meerderheid der ambtenaren die in het buitenland wonen en daar nooit echt thuis zullen zijn, en daarom kun kinderen naar hun land van herkomst sturen teneinde hun betere toekomstperspectieven te verzekeren. Om tot een correcte vergelijking te komen dient derhalve het normale geval te worden genomen van een ambtenaar die zijn kinderen naar zijn land van herkomst stuurt dan wel naar een instelling waar onderricht in zijn taal wordt gegeven.

Een ambtenaar die een ambt bekleedt in een ander land dan zijn land van herkomst, kan niet worden geacht in dezelfde situatie te verkeren als een ambtenaar die zijn standplaats wel in zijn land van herkomst heeft. Eerstgenoemde ambtenaar is automatisch in het nadeel ten opzichte van laatstgenoemde. De eerste heeft met dit land bijvoorbeeld niet de sociale en familiale banden die de tweede heeft. Hij zal derhalve vaak hogere kosten moeten maken, met name wat het onderwijs en het levensonderhoud van zijn kind betreft.

De Raad houdt staande dat hij een ruime en Europese gezindheid aan de dag legt door de ambtenaren de keuze te laten, hun kinderen naar hun land van herkomst dan wel naar een instelling in het land van tewerkstelling te sturen; dwingt men de ambtenaren hun kinderen naar een instelling in hun land van herkomst te sturen of naar een instelling waar onderricht in hun taal wordt gegeven, enkel om aanspraak te kunnen maken op verdubbeling van het maximumbedrag, dan zouden de problemen in verband met de nationaliteit worden geaccentueerd.

Er is overigens geen sprake van discriminatie ten aanzien van verzoekers; daaraan doet niet af dat in een aantal uitzonderlijke gevallen ambtenaren die niet uit Italië herkomstig zijn, hun kinderen naar een instelling voor tertiair onderwijs in Italië sturen, daar de integratie van een kind in een buitenlands studiemilieu hogere kosten voor die ambtenaren zou kunnen meebrengen.

V — Mondelinge behandeling

Verzoekers, vertegenwoordigd door M. en O. Slusny, de Commissie, vertegenwoordigd door D. Jacob, en de Raad, vertegenwoordigd door J. Carbery, hebben ter terechtzitting van 17 maart 1983 mondelinge opmerkingen gemaakt en de door het Hof gestelde vragen beantwoord.

Op een door het Hof ter terechtzitting gestelde vraag heeft de Commissie schriftelijk geantwoord dat er 437 ambtenaren en tijdelijk functionarissen met standplaats te Brussel zijn die geen Belgisch onderdaan zijn en niet in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage. 22 ambtenaren en tijdelijk functionarissen in deze categorie ontvangen een schooltoe-

lage voor hun kind(eren) die tertiair onderwijs volgen; het gaat hier om 26 kinderen. Daarvan studeren er 24 door in het land waar de ambtenaar zijn standplaats heeft en 2 in een ander land, dat evenwel niet het land van herkomst is.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 30 juni 1983 conclusie genomen.

In rechte

1 Bij op 15 juni 1981 ter griffie ingekomen verzoekschriften, hebben verzoekers, allen ambtenaar of tijdelijk functionaris van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, beroep ingesteld tot niet-toepasselijkverklaring van artikel 3, derde alinea, tweede streepje, van bijlage VII bij het ambtenarenstatuut, van overeenkomstige toepassing op de andere personeelsleden van de Gemeenschappen, voor zover het recht op de verdubbelde maximumschooltoelage daarin alleen wordt toegekend aan ambtenaren die in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage. Voorts wordt het Hof verzocht, te verstaan dat de Commissie gehouden is, aan verzoekers de in hun verzoekschriften opgevoerde kosten te vergoeden door verdubbeling van de schooltoelage.

2 Artikel 3, derde alinea, tweede streepje van bijlage VII bij het Statuut werd ingevoerd bij artikel 1 van verordening nr. 711/75 van de Raad van 18 maart 1975 (PB L 71 van 1975, blz. 1). Het bepaald dat het maximum van de schooltoelage wordt verdubbeld voor:

„— de ambtenaar wiens standplaats ten minste 50 km verwijderd is van een instelling voor tertiair onderwijs van het land waarvan hij de nationaliteit bezit en aan welke instelling onderricht in zijn taal wordt gegeven, op voorwaarde dat het kind metterdaad een instelling voor tertiair onderwijs bezoekt op ten minste 50 km afstand van de standplaats en dat de ambtenaar in aanmerking komt voor de ontheemdingstoelage; ..."

3 Verzoekers zijn allen bij het Gemeenschappelijk centrum voor onderzoek te Ispra, Italië, werkzaam. Zij voldoen aan alle in voornoemde bepaling gestelde voorwaarden, maar komen niet in aanmerking voor de ontheemdingstoelage. Eind 1980 verzochten zij om verdubbeling van de hun toegekende schooltoelage.

4 De Commissie wees hun verzoeken af op grond dat de aangevoerde bepaling van het Statuut de verdubbeling van het maximumbedrag van de schooltoelage afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de ambtenaar in aanmerking komt voor de ontheemdingstoelage. Toen verzoekers' klachten tegen die afwijzing onbeantwoord bleven, hebben zij de onderhavige beroepen ingesteld.

5 Zij doen hun beroep steunen op één enkel middel, namelijk dat zij bij de toepassing van artikel 3, derde alinea, tweede streepje, van bijlage VII bij het Statuut, willekeurig worden gediscrimineerd ten opzichte van de ambtenaren of personeelsleden die in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage. Volgens hen is de ingevoerde regeling onbegrijpelijk, ongerijmd, en volstrekt niet objectief gerechtvaardigd, en beïnvloedt zij de ouders bij hun keuze van een instelling voor tertiair onderwijs voor hun kinderen. Zij betogen dat een studie, gevolgd op meer dan 50 km afstand van de standplaats, voor eenieder even duur is, ongeacht of de ambtenaar al dan niet een ontheemdingstoelage geniet, en dat recht dient te geschieden, ook al is het aantal gediscrimineerde ambtenaren gering.

6 De Commissie, ondersteund door de Raad, die aan haar zijde intervenieert, betoogt dat de bestreden bepaling ten doel heeft de ambtenaren die niet afkomstig zijn uit de Staat waar zij hun standplaats hebben, in de gelegenheid te stellen hun kinderen tertiair onderwijs in hun land van herkomst te laten volgen, teneinde hun betere toekomstperspectieven te verzekeren, zonder dat die ambtenaren daarvan financieel nadeel behoeven te ondervinden. Volgens de Commissie verkeren slechts zeer weinig ambtenaren in de door de verzoekers beschreven situatie.

7 Volgens vaste rechtspraak van het Hof is het algemene gelijkheidsbeginsel een van de fundamentele beginselen van het communautaire ambtenarenrecht. Op grond van dit beginsel mogen vergelijkbare situaties niet verschillend worden behandeld, tenzij een onderscheid objectief gerechtvaardigd is. Het vereist uiteraard dat personeelsleden die zich in volkomen gelijke situaties bevinden, aan dezelfde bepalingen worden onderworpen, maar het verbiedt de gemeenschapswetgever niet rekening te houden met objectieve verschillen in de omstandigheden of situaties waarin de betrokkenen zich bevinden.

8 Voor een onderzoek naar de geldigheid van de omstreden bepaling dient derhalve te worden nagegaan of de positie van personeelsleden die in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage, objectieve elementen bevat, die een ongelijke behandeling inzake de schooltoelage rechtvaardigen ten opzichte van ambtenaren die genoemde toelage niet genieten.

9 Krachtens artikel 4, lid 1, van bijlage VII bij het Statuut wordt de ontheemdingstoelage toegekend mits is voldaan aan voorwaarden, verband houdende in de eerste plaats met de woonplaats van het personeelslid vóór zijn huidige tewerkstelling en in de tweede plaats met zijn nationaliteit. In zijn arrest van 15 januari 1981 (zaak 1322/79, Vutera, Jurispr. 1981, blz. 127) heeft het Hof reeds erkend dat die maatstaven hun grondslag vinden in objectieve gegevens en in het algemeen geëigend zijn ter afbakening van de groep personeelsleden die door hun herkomst en de ontbrekende enge band met het land van tewerkstelling kunnen komen te staan voor kosten en nadelen die door bedoelde toelage moeten worden gecompenseerd.

10 De regeling betreffende de schooltoelagen heeft ten doel, elk personeelslid, ongeacht zijn standplaats, de mogelijkheid te bieden, voor de opvoeding en het onderwijs van zijn kinderen te zorgen. Ontegenzeglijk is het voor eenieder van groot voordeel, tertiair onderwijs te kunnen volgen in zijn eigen taal en aan een instelling waarvan de diploma's in zijn land van herkomst ten volle worden erkend. Te dezen valt evenmin te betwisten dat kinderen van personeelsleden die voldoen aan de voorwaarden voor toekenning van de ontheemdingstoelage, in hun algemeenheid in een nadeliger positie verkeren dan kinderen van personeelsleden die een enge band hebben met hun land van tewerkstelling.

11 Deze objectieve relatie tussen enerzijds het genieten van een ontheemdingstoelage en anderzijds de behoefte van een ambtenaar, zijn kinderen tertiair onderwijs in zijn land van herkomst te laten volgen, blijkt overigens uit door de Commissie verzamelde statistische gegevens. Volgens de gegevens volgt de overgrote meerderheid van de kinderen van personeelsleden met een ontheemdingstoelage tertiair onderwijs aan een instelling in het land van herkomst van de ambtenaar, terwijl de kinderen van personeelsleden die deze toelage niet ontvangen, vrijwel steeds doorstuderen in het land waar het personeelslid is tewerkgesteld.

12 Verzoekers hebben hun betoog dan ook terecht toegespitst op de gevallen waarin kinderen van personeelsleden met een ontheemdingstoelage, eveneens in het land van tewerkstelling tertiair onderwijs volgen. Daargelaten dat dit soort gevallen volgens de statistieken eerder zelden voorkomt, kan de communautaire wetgever niet worden verweten dat hij de bedoelde personeelsleden deze keuzemogelijkheid heeft gelaten. In de regel zijn deze kinderen genoodzaakt, zich vertrouwd te maken met een hun vreemd universitair milieu en hun studie in een andere dan hun moedertaal voort te zetten. Zulk een situatie leidt eveneens tot kosten en nadelen, die niet gelden voor kinderen van personeelsleden die een enge band hebben met het betrokken land.

13 Uit een en ander volgt dat artikel 3, derde alinea, tweede streepje van bijlage VII bij het Statuut, voor zover daarin een verschillende behandeling van personeelsleden wordt voorzien naar gelang zij al dan niet in aanmerking komen voor de ontheemdingstoelage, zijn grondslag vindt in objectieve criteria die rechtstreeks verband houden met het doel van de schooltoelageregeling. Verzoekers stellen derhalve ten onrechte dat deze criteria een willekeurige discriminatie opleveren.

14 Mitsdien kan de toepasselijkheid van genoemde bepalingen niet in twijfel worden getrokken. Daar verzoekers buiten de werkingssfeer van deze bepaling vallen, is er geen aanleiding de in hun verzoekschriften opgevoerde kosten te vergoeden. Hieruit volgt dat de beroepen in hun geheel moeten worden verworpen.

Kosten

15 Ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen. Volgens artikel 70 van het Reglement voor de procesvoering blijven echter de kosten door de instellingen ter zake van beroepen van personeelsleden der Gemeenschappen gemaakt, te haren laste.

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

rechtdoende:

1. Verwerpt de beroepen.

2. Verstaat dat elk der partijen haar eigen kosten zal dragen.

Pescatore Due Bahlmann

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 14 juli 1983.

Voor de griffier
J. A. Pompe
adjunct-griffier

De president van de Tweede kamer
P. Pescatore

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL S. ROZÈS VAN 30 JUNI 1983 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

Op 15 juni 1981 hebben een aantal ambtenaren en tijdelijke functionarissen bij het Hof beroep ingesteld tegen de Commissie in verband met de voorwaarden voor toekenning van het dubbele maximumbedrag van de schooltoelage voor kinderen die een instelling voor tertiair onderwijs bezoeken.

De onderhavige conclusie betreft slechts een gedeelte van de aanhangig gemaakte zaken. Niet aan de orde komen hier de zaken waarvan het Hof bij beschikking van 25 mei 1982 de voeging ongedaan heeft gemaakt als gevolg van de door de Commissie opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid op grond dat de voorafgaande klacht te laat zou zijn ingediend. Bij beschikking van 7 juni 1982

1 — Vertaald uit het Frans.